

Comhairle Contae Chiarraí
Kerry County Council

DUALGAS NA HEARNÁLA POIBLÍ MAIDIR LE COMHIONANNAS AGUS CEARTA AN DUINE A CHUR CHUN FEIDHME

LÚIL 2025

Ráiteas
Luachanna

Clár an Ábhair

1. Réamhrá	3
2. Cúlra	4
3. Ráiteas Bunluachanna Comhionannais agus Cearta Daonna	6

1. Réamhrá

Chun teacht le **Dualgas an Earnála Phoiblí um Chomhionannas agus Cearta Daonna (an Dualgas)** ní mór d'eagrais phoiblí ceann a thabhairt den riachtanas fáil réidh le leithcheal, comhionannas deiseanna a chur chun cinn, agus cosaint a thabhairt do chearta daonna, d'fhostaithe, lucht úsáid seirbhísí, baill agus lucht tairbhe polasaithe i ngach réimse feidhme dá gcuid¹. Agus an plean feidhme seo á chur i dtoll a chéile, tugadh ceann de na treoirlínte curtha amach ag Coimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas².

Ní mór d'Eagrais Phoiblí tabhairt faoi thrí chéim agus iad ag cur an Dualgas seo i bhfeidhm:

Céim 1 - Measúnú: Tabhairt faoi mheasúnú ar na ceisteanna comhionannais agus cearta daonna atá ábhartha maidir leis na grúpaí aitheanta faoin Dualgas (le fócas ar leith ar fhadhbanna atá ábhartha i dtaobh feidhmeanna ar leith an eagrais phoiblí sin) agus an measúnú sin a chur ar fáil go poiblí.

Céim 2 – Tabhair faoi: Aithin agus léirigh na pleananna, polasaithe agus gníomhaíochtaí atá idir lámha nó á moladh chun freagairt do na fadhbanna aitheanta sa mheasúnú sna pleananna, polasaithe, cláir agus seirbhísí de chuid an eagrais phoiblí sin; agus

Céim 3 - Tuairiscigh: Déan tuairisciú go bliantiúil maidir le forbairt agus gaisce timpeall ar chur i bhfeidhm an Dualgais.

Tá na grúpaí aitheanta faoin Dualgas clúdaithe faoi bhonn inscne (le cur i láthair inscne, féiniúlacht inscne agus gnéithe gnéise san áireamh), stádas sibhialta, stádas teaghlaigh (le tuismitheoirí agus cúramóirí aonair san áireamh), aois, míchumas (sainmhínte ar shlí leathan mar gach grúpa mallachair), claonadh gnéis, cine (le hinimircigh agus iarrthóirí cosanta idirnáisiúnta san áireamh), creideamh, ballraíocht den Lucht Siúil, agus stádas socheacnamaíoch (faoi riosca, nó ag fulaingt, ó bhochtanas agus eisiámh)³. San áireamh anseo táid sin atá suite ag an áit a mbuaileann aon dá cheann de na bhoinn seo lena chéile. Anuas air sin, clúdaíonn sé iadsan a bhfuil cearta acu faoi na hionstraim chearta daonna éagsúla ábhartha maidir le feidhmeanna an eagrais phoiblí.

1 Alt 42, Acht Choimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas 2014.

2 'Ag Cur Dualgas um Chomhionannas agus Cearta Daonna an Earnála Poiblí i bhfeidhm', Coimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas 2019.

3 Is iad seo an naoi bhforas a clúdaíodh faoi reachtaíocht chomhionannais, i dteannta foras amháin eile a mhol Coimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas ina 'Treoirlínte don Dualgas, 2019'.

I measc na bhfeidhmeanna de chuid Chomhairle Contae Chiarraí tá:

- Forbairt Eacnamaíoch agus Pobail;
- Seirbhísí Tithíochta, Uisce agus Freagairt do Úcránaigh
- Bóithre, Iompar, Taisteal Cliste agus an Earnáil Poiblí;
- Pleanáil, Timpeallacht agus Bainistiú Éigeandála;
- Acmhainní Daonna;
- Airgeadas;
- Seirbhísí Corparáideacha;
- Oifig Aturnae an Chontae

2. Cúlra

Cuireadh an measúnú seo ar cheisteanna comhionannais agus cearta daonna i dtoll a chéile ag tarraingt ar bhonn fianaise de thaighde agus tuairiscí reatha faoi chomhionannas agus cearta daonna, idir áitiúil agus náisiúnta.

Ní measúnú é ar Chomhairle Contae Chiarraí ná a gníomhaíochtaí reatha chun fáil réidh le leithcheal, comhionannas a chur chun cinn agus cearta daonna a chosaint.

Is é atá ann ná measúnú leathan timpeallachta ar na ceisteanna comhionannais agus cearta daonna atá soiléir sa chomhthéacs ina mbíonn Comhairle Contae Chiarraí ag feidhmiú. Léiríonn sé na fadhbanna comhionannais agus cearta daonna atá ag cur as do na grúpaí aitheanta faoin Dualgas atá ábhartha maidir le hobair Chomhairle Contae Chiarraí. Tugadh faoi chun go mbeidh Comhairle Contae Chiarraí in ann an Dualgas a chur i bhfeidhm agus, ar an mbonn sin, léiríonn sé fadhbanna atá ábhartha ar shlí dhíreach d'fheidhmeanna Chomhairle Contae Chiarraí, anuas ar cheisteanna a bheadh le tabhairt san áireamh ag Comhairle Contae Chiarraí i mbun chomhlíonadh a bhfeidhmeanna.

Baineadh úsáid as an gceithre bhunluach aitheanta ag Comhairle Contae Chiarraí a ghríosann ár n-uaimhianta do chomhionannas agus cearta daonna maidir le cur i bhfeidhm an Dualgais, agus creat á leagan amach againn don measúnú seo ar cheisteanna comhionannais agus cearta daonna. Is iad na bunluacha seo:

- Meas
- Rannpháirtíocht
- Ionchuisiú
- Ceartas Sóisialta

Is é a bhaineann le measúnú ar cheisteanna comhionannais agus cearta daonna ná iniúchadh ar ionad, taithí agus féiniúlacht na ngrúpaí aitheanta faoin Dualgas, sa chás is go gciallaíonn na focail seo:

- **Ionad** an ghrúpa maidir lena rochtain ar acmhainní agus aon mhíbuntáiste ar leith a bhíonn ag cur as dóibh.
- **Taithí** an ghrúpa maidir le caighdeán a gcaidreamh le fostaithe agus soláthraithe seirbhísí agus leis an sochaí níos leithne.
- **Féiniúlacht** an ghrúpa maidir leis an tslí a roghnaíonn siad chun a bhféiniúlacht a chur in iúl agus na riachtanais ar leith a eascraíonn as a bhféiniúlacht.

3. Ráiteas Bunluachanna Comhionannais agus Cearta Daonna

Is uirlis an ráiteas bunluachanna Comhionannais agus Cearta Daonna seo chun cabhrú le cur I bhfeidhm Dualgas an Eanála Phoiblí um Chomhionannas agus Cearta Daonna (an Dualgas). Tugann sé cúnamh do, agus cuireann sé leis, an machnamh a ndéanaimid faoi chomhionannas agus cearta daonna maidir le gach feidhm d'ár gcuid.

Tá an ráiteas bunluachanna comhionannais agus cearta daonna fréamhaithe inár mbunluachanna corporáideacha, go háirithe: *Meas, Macántacht agus Aontacht: Caithfimid le daoine le cúirtéis agus meas agus beidh macántacht agus aontacht sheasmhach i ngach ceann d'ár gcinní agus gníomhaíochtaí. Mar eagrais poiblí, comhlíonfaimid ár ndualgais do mhuintir an chontae agus beidh luach againn ar chearta saoránach.*

Tarraingíonn an ráiteas bunluachanna comhionannais agus cearta daonna air seo chun ceithre bhunluach a aithint agus a sainmhíniú a bhíonn ag tiomáint ár ndúthrachta i leith comhionannais agus cearta daonna: meas, rannpháirtíocht, ionchuimsiú agus ceartas sóisialta. Tugann sé foirm bheacht do gach ceann de na bunluachanna seo, ag déanamh amach atá i gceist acu chomh fada is a baineann lena mbíonn ar siúil againn mar eagrais, agus an tslí a dtugaimid faoinár ngnó mar eagrais, i bhfoirm:

- **Ráiteas Torthaí**, a leagann síos na himpleachtaí atá ag an mbunluach don athrú atáimid ag iarraidh bheith ag cur leis; agus
- **Ráiteas Próisis**, a leagann síos na himpleachtaí atá ag an mbunluach don tslí a mbíimid ag obair agus sinn ag iarraidh an t-athrú seo a bhaint amach

Is léiriú beacht iad na ráitis seo ar ár n-uailmhianta i leith an Dualgais.

Bíonn an ráiteas bunluachanna comhionannais agus cearta daonna ina chreat d'ár gcur i bhfeidhm den Dualgas sa mhéid is:

- go ndéanann na bunluachanna seo frámú ar an measúnú ar chomhionannas agus cearta daonna ar bhealach a chinntíonn go mbíonn an réimse is leithne de chomhionannas agus cearta daonna clúdaithe ann; agus
- go bhfeidhmíonn na ráitis torthaí agus próisis mar phointí cóimheasa inár gcinnteoireacht timpeall ar bhunú agus cothú ár n-uailmhianta maidir le comhionannas agus cearta daonna fad is atáimid ag cur an Chéim Freagartha i bhfeidhm.

Ráiteas Bunluachanna Comhionannais agus Cearta Daonna

Baineann **Meas** le cothroime, neamh-leathcheal, comhghlacadh agus dínit. Ciallaíonn sé a bheith ag caitheamh le daoine go cothrom agus le dínit, ag cumasú cumarsáide dhearfaí do réimse daoine éagsúla.

Ráiteas Torthaí: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair chun timpeallacht oibre a chruthú ina mbraitheann baill foirne ó na grúpaí aitheanta ar fad ar a gcompond mar chuid den bhfoireann iomlán; agus chun go mbeidh glacadh le gach éinne agus caidreamh dearfach idir na pobail éagsúla ar fad á chumasú.

Ráiteas Próisis: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair ar bhealach a chaitheann le húsáideoirí seirbhísí agus baill foirne ó gach grúpa aitheanta le dínit, ag aithint luach dhaonna gach duine aonair. Tá polasaithe agus nósanna imeachta ag an gComhairle atá ceaptha chun aon saghas steiréitíopála, leithcheala, ciaptha nó ciaptha gnéis a aithint agus a stopadh. Tá meas ag an gComhairle ar phríobháideachas gach duine aonair.

Ciallaíonn **Rannpháirtíocht** do thuairimí a bheith á dtabhairt san áireamh, ag dul i bhfeidhm, tionchar a bheith agat, agus cur chuige comhoibritheach. Baineann sé le bheith ag éisteacht agus freagarthach, agus le bheith ag cumasú córais le daoine a thabhairt isteach sna próisis chinnteoireachta.

Ráiteas Torthaí: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag reachtáil coistí, fóra agus próisis chun a chinntiú go gcloistear gutha na ngrúpaí aitheanta agus chun a dtionchar a chumasú; chun cabhair agus tacaíocht a cur ar fáil do dhaoine ó na grúpaí seo na scileanna agus acmhainní a bheith acu atá de dhíth chun a bheith rannpháirtíoch agus eagraithe ar shlí atá éifeachtach; agus chun caidrimh a chruthú leis na grúpaí aitheanta timpeall ar na bpróiseas daonlathach áitiúil.

Ráiteas Próisis: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair ar bhealach a chruthaíonn caidreamh agus cumarsáid le pobail ó na grúpaí aitheanta ar fad; ag cur próisis comhrá leis na pobail seo chun cinn, ag glacadh le haisfhreagra ó na pobail seo, agus ag ionchuimsiú na pobail seo agus a n-ionadaithe ina struchtúir agus córais rannpháirtíocha.

Ciallaíonn **Ionchuimsiú** aitheantas ar éagsúlacht agus rochtain. Baineann sé le héascú agus oiriúnú a dhéanamh ar mhaithe na riachtanas ar leith a éascraíonn as an éagsúlacht seo.

Ráiteas Torthaí: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair chun a chinntiú go mbíonn fócas ann ar riachtanais ar leith na ngrúpaí aitheanta, agus go bhfuil oiriúnú déanta dóibh, ina cuid pleananna agus polasaithe, ag bailiú bonn fianaise ar mhaithe seo agus á chur i bhfeidhm.

Ráiteas Próisis: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair ar bhealach a thuigeann éagsúlacht agus a leanann uaithi sin; atá oscailte maidir le freagairt d'éagsúlacht agus na riachtanais ar leith atá ag na grúpaí aitheanta; a chuireann córais ar bun chun éascú agus oiriúnú a dhéanamh ar mhaithe na héagsúlachta seo; agus a bhíonn ag obair chun rochtain a chinntiú ar a cumarsáid, seirbhísí, láithreacha oibre, agus foirgnimh do na grúpaí aitheanta.

Is é is brí le **Ceartas Sóisialta** ná cothromú a dhéanamh ar acmhainní ar mhaithe torthaí cothroma a bhaint amach. Baineann sé le tús áite a a thabhairt do ghrúpaí atá leochaileach agus faoi mhíbhuntáiste.

Ráiteas Torthaí: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair chun a chinntiú go mbíonn rochtain comhionann ar acmhainní agus chun acmhainní a spriocdhíriú ar na grúpaí aitheanta mar shlí chun míbhuntáistí a leigheas.

Ráiteas Próisis: Bíonn Comhairle Contae Chiarraí ag obair ar shlí atá réamhghníomhach ag freagairt do mhíbhuntáiste na ngrúpaí aitheanta, ag tabhairt faoi ghníomhaíochtaí dearfacha de réir mar is gá, agus ag bailiú is ag baint feidhm as bonn fianaise mar bhunús faisnéise dó seo.